

**УХВАЛА
ТРЕТЬОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Малиш Антоніни Анатоліївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу першого пункту 37 частини першої статті 1 Закону України „Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення“ від 6 грудня 2019 року № 361–ІХ

Київ
11 квітня 2024 року
№ 69-3(II)/2024

Справа № 3-41/2024(87/24)

Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України у складі:

Первомайський Олег Олексійович (голова засідання),
Головатий Сергій Петрович,
Городовенко Віктор Валентинович (доповідач),

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Малиш Антоніни Анатоліївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу першого пункту 37 частини першої статті 1 Закону України „Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення“ від 6 грудня 2019 року № 361–ІХ (Відомості Верховної Ради України, 2020 р., № 25, ст. 171) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Городовенка В.В. та дослідивши матеріали справи, Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а:

1. Малиш А.А. звернулася до Конституційного Суду України з клопотанням перевірити на відповідність Конституції України (конституційність) абзац перший пункту 37 частини першої статті 1 Закону України „Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення“ від 6 грудня 2019 року № 361–ІХ зі змінами (далі – Закон), відповідно до якого національні публічні діячі – фізичні особи, які виконують або виконували в Україні визначні публічні функції.

Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів убачається таке.

Малиш А.А. з 17 грудня 2012 року працювала у Державній службі інтелектуальної власності України на посаді головного спеціаліста, і 20 жовтня 2014 року її призначили на посаду начальника управління. Кабінет Міністрів України розпорядженням від 18 лютого 2016 року № 80-р тимчасово поклав виконання обов’язків Голови Державної служби інтелектуальної власності України на Малиш А.А., а постановою від 23 серпня 2016 року № 585 ліквідував Державну службу інтелектуальної власності України та поклав на Міністерство економічного розвитку і торгівлі України завдання й функції з реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності, визначивши це міністерство правонаступником Державної служби інтелектуальної власності України в частині реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності. Через ліквідацію Державної служби інтелектуальної власності України Малиш А.А. 22 травня 2017 року перевели до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України на посаду начальника управління. Малиш А.А. 20 листопада 2020 року звільнилась із займаної посади та припинила свою державну службу в Україні.

У 2021 році Публічне акціонерне товариство Акціонерний банк „Південний“ (далі – ПАТ АБ „Південний“) як суб’єкт первинного фінансового

моніторингу ухвалило рішення про припинення ділових відносин із чоловіком Малиш А.А. – Заянчуковським С.О. з причин надання суперечливої інформації щодо актуалізації даних як близької особи національного публічного діяча, та заблокувало рахунок із залишками заробітної плати.

У лютому 2022 року Заянчуковський С.О. звернувся до Дарницького районного суду міста Києва з позовом до ПАТ АБ „Південний“ про захист прав споживачів та відшкодування моральної шкоди. Дарницький районний суд міста Києва рішенням від 17 січня 2023 року в задоволенні позову Заянчуковського С.О. відмовив. Суд першої інстанції виходив із того, що, незважаючи на припинення Малиш А.А. виконання обов’язків національного публічного діяча 23 серпня 2016 року, рахунок у банку Заянчуковський С.О. відкрив 15 лютого 2019 року, та зазначив, зокрема, що ПАТ АБ „Південний“ „правомірно вважав <...> дружину позивача національним публічним діячем та вимагав від Позивача відповідних документів на підтвердження джерел походження його доходів як члена сім’ї національного публічного діяча“, „правомірно розірвав договір з Позивачем у зв’язку з тим, що вказана у зверненні інформація щодо неналежності до категорії членів сім’ї національних публічних діячів не знайшла підтвердження та є недостовірною“.

Не погодившись з ухваленим рішенням, Заянчуковський С.О. та Малиш А.А. подали апеляційні скарги. Київський апеляційний суд постановою від 18 грудня 2023 року апеляційні скарги задовольнив частково: рішення Дарницького районного суду міста Києва від 17 січня 2023 року змінив, виклавши мотивувальну частину рішення у редакції цієї постанови, а в іншій частині рішення Дарницького районного суду міста Києва залишив без змін. Суд апеляційної інстанції зазначив, що в період із 18 лютого 2016 року Малиш А.А. слід уважати національним публічним діячем і на неї поширювалися вимоги Закону України „Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення“ від 14 жовтня 2014 року № 1702–VII, однак „Малиш А.А. звільнена з посади в порядку переведення 22 травня

2017 року <...>. Відтак висновок суду першої інстанції в тій частині, що Малиш А.А. припинила виконувати обов'язки за посадою, віднесеною на національних публічних діячів, 23 серпня 2016 року є помилковим, оскільки дата Постанови Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 585 не є такою, що відповідає даті звільнення працівника, ураховуючи, що Державна служба інтелектуальної власності продовжувала здійснювати повноваження та функції з реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності до 19 травня 2017 року“. Київський апеляційний суд дійшов висновку, що оскільки Закон набув чинності 28 квітня 2020 року, то „станом на час набуття чинності цього Закону трирічний термін, унормований Законом № 1702–VII, не сплинув. <...> до Малиш А.А. застосовуються положення Закону <...>, а посилання скаргників на положення статті 58 Конституції України в цьому випадку є помилковим“.

Колегія суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду ухвалою від 1 лютого 2024 року відмовила у відкритті касаційного провадження, оскільки касаційну скаргу подано на судові рішення, що не підлягають касаційному оскарженню.

Автор клопотання твердить, що „прийняття закону, який перетворив трирічний період застосування посилених обмежувальних заходів відносно певної категорії громадян України на довічний“ свідчить про „очевидне звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод всіх осіб, які підпадали під категорію національних публічних діячів“, а також про те, що „мала місце пряма дискримінація громадян України, які обіймали посади національних публічних діячів, у порівнянні з усіма іншими працівниками, які мають значно більший обсяг прав та гарантій“. На думку Малиш А.А., абзац перший пункту 37 частини першої статті 1 Закону „створює ситуацію правової невизначеності, оскільки колишній національний публічний діяч не може однозначно передбачити чи будуть до нього <...> після звільнення застосовуватись посилені заходи фінансового моніторингу“.

Суб'єкт права на конституційну скаргу вважає, що абзац перший пункту 37 частини першої статті 1 Закону суперечить частинам першій, другій статті 8,

частинам другій, третій статті 22, частинам першій, другій статті 24 Конституції України.

Обґрунтовуючи свої твердження, Малиш А.А. цитує приписи Конституції України, законів України, посилається на рішення Конституційного Суду України, практику Європейського суду з прав людини, а також на судові рішення у своїй справі, копії яких долучено до матеріалів конституційної скарги.

2. Розв'язуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційна скарга має містити обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); конституційна скарга є прийнятною, зокрема, за умов її відповідності вимогам, визначеним статтями 55, 56 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

З аналізу конституційної скарги вбачається, що, намагаючись обґрунтувати свої твердження щодо неконституційності абзацу першого пункту 37 частини першої статті 1 Закону, Малиш А.А. посилається на частини першу, другу статті 8, частини другу, третю статті 22 Конституції України, які визначають конституційні принципи й гарантії реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина, однак не самі такі права і свободи.

Конституційний Суд України вказував, що оскільки стаття 22 Конституції України встановлює гарантії реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина, то вона не може бути самостійним аргументом для обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих приписів) [друге речення абзацу другого підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Ухвали Другого сенату Конституційного Суду України від 16 липня 2018 року

№ 1-уп(II)/2018]; а також наголошував, що звернення особи до Конституційного Суду України з конституційною скаргою не може бути спрямоване лише в інтересах публічного порядку (*actio popularis*); суб'єкт права на конституційну скаргу має зазначити, яке з гарантованих Конституцією України його людських прав зазнало порушення внаслідок застосування закону [друге речення абзацу першого підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Ухвали Другого сенату Конституційного Суду України від 10 травня 2023 року № 35-у(II)/2023].

До того ж автор клопотання, зазначаючи про невідповідність частинам першій, другій статті 24 Конституції України абзацу першого пункту 37 частини першої статті 1 Закону, вважає, що Законом „була запроваджена довічна дискримінація, зокрема, всіх державних службовців, які підпадали під категорію національних публічних діячів, та членів їх сімей“, однак не пояснює, порівняно з якою категорією осіб встановлено таку дискримінацію, у чому вона, власне, полягає та яких прав і свобод стосується. Конституційний Суд України щодо конституційного принципу рівності вказував, що „всі відмінності у привілеях чи обмеженнях щодо різних категорій індивідів, встановлені законом, не можуть бути пов'язані з ознаками, передбаченими частиною другою статті 24 Конституції України. Зазначений принцип визначає загальне правило неприпустимості встановлення за соціальними або особистими ознаками привілеїв чи обмежень і не є абсолютним“ (абзац другий підпункту 3.3 пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 16 жовтня 2007 року № 8-рп/2007); а також зауважив про допустимість обмеження цього принципу, якщо „таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та потрібними“ [абзац четвертий пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 12 липня 2019 року № 5-р(I)/2019].

Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України вважає, що Малиш А.А., твердячи про неконституційність абзацу першого пункту 37 частини першої статті 1 Закону, не зазначила, яке з гарантованих Конституцією України прав людини зазнало порушення внаслідок застосування закону, що

свідчить про недотримання вимог пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 55, 56, 58, 62, 77, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Третя колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у х в а л и л а :

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Малиш Антоніни Анатоліївни щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу першого пункту 37 частини першої статті 1 Закону України „Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення“ від 6 грудня 2019 року № 361–ІХ зі змінами на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Третьої колегії суддів Другого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ТРЕТЯ КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**